

Magánjogi Törvényjavaslat

Harmadik Rész. Kötelmi jog

MÁSODIK CÍM. A kötelek tartalma.

NEGYEDIK FEJEZET. Nemteljesítés és kötelemszegés.

1134. §.

Az adós, amennyiben törvény vagy jogügylet másként nem rendelkezik, minden vétkességéért — szándékos vagy gondatlan eljárásáért — felel. Gondatlanság annak a gondosságnak az elmulasztása, amelyet az élet felfogása szerint rendes embertől az eset körülményei között el lehet várni. A tiltott cselekmény beszámíthatóságának szabályai (1717—1718. §-ok) megfelelően itt is állanak. A szándékosságért való felelősséget eleve sem kizárni, sem korlátozni nem lehet.

1135. §.

Törvényes képviselőjének és a teljesítésnél alkalmazott személynek a teljesítés körüli vétkességéért az adós épúgy felel, mint a saját vétkességéért. Ez a felelőssége jogügylettel eleve kizárható és korlátozható.

1136. §.

Vétkességre tekintet nélkül felel az adós, ha a teljesítésért jótállóit. Vétkességre tekintet nélkül felel fizetőképességéért az, aki pénzbeli vagy oly szolgáltatásra van kötelezve, amely az ő részéről pénzbeli költsékezést tesz szükségessé. Ugyanígy felel teljesítőképességéért az is, aki egyedileg meg nem határozott másnemű dolog szolgáltatására van kötelezve, kivéve ha a teljesítés abból a fajból már nem lehetséges.

1137. §.

Ha az adós egyedileg meg nem határozott dolog bizonyos mennyiségének szolgáltatására több önálló kötelek alapján akként van kötelezve, hogy a kötelezettséget bizonyos fajú dolgok meghatározott szűkebb köréből, például a saját terméséből kell teljesítenie (zártfajú kötelek), és az adóst terhelő valamennyi ilyen kötelezettségnek csorbítatlan teljesítése az adós hibáján kívül lehetetlenné válik, az egyes önálló kötelekben vállalt kötelezettségek arányos leszállításának van helye, feltéve hogy az adós a kötelezettségek vállalásában kellő gondossággal járt el.

1138. §.

Az adós felszabadul a teljesítés kötelezettsége alól, ha a szolgáltatás hibáján kívül — oly körülménynél fogva, amelyért nem felelős — általában vagy csak ő reá nézve lehetetlenné válik. Köteles azonban, ha nehézség nélkül teheti, a tudomására jutott lehetetlenségről a hitelezőt haladéktalanul értesíteni.

1139. §.

Ha a szolgáltatás az adós hibájából — oly körülménynél fogva, amelyért felelős — vált lehetetlenné, az adós a hitelezőnek a nemteljesítésből eredő kárát köteles megtéríteni.

1140. §.

Ha a szerződés megkötésekor valamelyik fél tudta, hogy a szolgáltatás az adós hibáján kívül lehetetlenné fog válni, vagy ha ezt az adós a szerződés megkötésekor csak gondatlanságból nem látta előre: a szerződés megkötéséből eredő kár megtérítésére a már kezdettől fogva lehetetlen szolgáltatásra irányuló szerződés megkötéséből eredő kár megtérítésének szabályait (971. §.) kell megfelelően alkalmazni.

1141. §.

Ha a szolgáltatás csak részben vált lehetetlenné, azonban a lehetséges rész teljesítése a hitelező érdekének nem felel meg, a hitelező a részteljesítést visszautasíthatja, és ha a szolgáltatásnak részben lehetetlenné válása az adós hibájából eredt, — a törvényes elállási jog szabályainak megfelelő alkalmazásával — a már megkapott részszolgáltatás visszatérítése ellenében az egész kötelezettség nemteljesítése miatt követelhet kártérítést.

1142. §.

Abban a kérdésben, hogy a szolgáltatás az adós hibájából vált-e lehetetlenné, a bizonyítás az adóst terheli.

1143. §.

Ha az adós a szolgáltatást lehetetlenné tevő körülmény alapján azért a tárgyért, amelyet köteles volt szolgáltatni, kárpótlást kapott vagy követelhet, a hitelező a kapott kárpótlás kiadását vagy a kárpótlás követelésének átruházását követelheti. E jogának gyakorlása esetében a kárpótlás vagy az átruházott követelés értékét be kell tudni a hitelező kártérítési követelésébe, ha ily követelés őt nemteljesítés miatt megilleti.

1144. §.

Ha vagylagosan kötelezett több szolgáltatás közül az egyik kezdettől fogva lehetetlen vagy később oly körülménynél fogva válik lehetetlenné, amelyért egyik fél sem felelős, a kötelelem a többi szolgáltatásra szorítkozik.

A lehetetlenülés vétkes előidézése esetében a vétkességre vonatkozó általános szabályok állanak azzal az eltéréssel, hogy ha az egyik szolgáltatás a választásra jogosult hitelező hibájából válik lehetetlenné, a hitelezőt kielégítettnek kell tekinteni; ha az egyik szolgáltatás a választásra jogosult adós hibájából válik lehetetlenné, az adós, amíg a többi szolgáltatás lehetséges, nem elégítheti ki a hitelezőt a lehetetlenné vált szolgáltatást pótló kártérítéssel.

1145. §.

Ha kétoldalú szerződéssel kötelezett szolgáltatás oly körülmény miatt válik lehetetlenné, amelyért egyik fél sem felelős, az a fél, aki a szolgáltatásra kötelezve volt, a viszontszolgáltatáshoz való jogát elveszti és köteles visszatéríteni, amit viszontszolgáltatás fejében már kapott.

A másik fél kötelezve marad a viszontszolgáltatásra, ha a szolgáltatás tárgyának helyébe lépő kárpótlást (1143. §.) követeli; de ha a kárpótlás értéke a lehetetlenné vált szolgáltatás értékénél csekélyebb, a viszontszolgáltatás a szavatosságból folyó árleszállítás szabályaihoz képest (1395–1397. §.) arányosan csökken. Ugyanígy csökken a viszontszolgáltatás, ha a szolgáltatás csak részben vált lehetetlenné; a másik fél azonban, ha a lehetséges rész teljesítése nem felel meg érdekének, a szerződéstől egészen elállhat.

1146. §.

Ha az a szolgáltatás, amelyre az egyik fél kétoldalú szerződésnél fogva kötelezve van, a másik fél hibájából válik lehetetlenné, az előbbi megtartja a viszontszolgáltatáshoz való jogát, de követelésébe be kell tudni, amit azáltal, hogy a teljesítés kötelezettsége alól felszabadul, költségben megtakarít és amit munkaerejének értékesítésével egyébként szerez vagy nehézség nélkül szerezhetne.

Ugyanez áll, ha az egyik fél részéről kötelezett szolgáltatás hibáján kívül oly időben válik lehetetlenné, amikor a másik fél arra nézve elfogadási késedelembe van.

1147. §.

Ha az a szolgáltatás, amelyre az egyik fél kétoldalú szerződésnél fogva kötelezve van, ennek saját hibájából válik lehetetlenné, a másik fél nemteljesítés miatt kártérítést követelhet vagy a szerződéstől elállhat. Ha a szolgáltatás csak részben vált lehetetlenné, azonban a lehetséges rész teljesítése a másik fél érdekének nem felel meg, a másik fél az egész kötelezettség nemteljesítése miatt követelhet kártérítést (1141. §.) vagy egészen elállhat a szerződéstől.

• supported by

• Visegrad Fund

• •

E jogok gyakorlása helyett a másik fél azoknak a szabályoknak alkalmazását kívánhatja, amelyek "az egyik fél terhére sem róható lehetetlenülés esetére állanak (1145. §.).

1148. §.

Ha az adós lejárt kötelezettségének teljesítését határozottan megtagadja vagy kötelezettségét akként szegi meg, hogy ezzel a szolgáltatás a hitelezőre érdekét veszti, a hitelező aszerint, hogy az adóst terheli-e vétkesség vagy nem, azokat a jogokat gyakorolhatja, amelyek megilletnék, ha a szolgáltatás az adós hibájából vagy hibáján kívül lehetetlenné vált volna. Nem gyakorolhatja azonban e jogokat a megtagadás alapján, ha erre vonatkozó nyilatkozatának megtétele előtt az adós felajánlja neki a szolgáltatást.

Ha a kötelezettséget részletekben kell teljesíteni és az adós valamelyik részlet tekintetében akként szegi meg a kötelezettségét, hogy a további szolgáltatás a hitelezőre érdekét veszti, a hitelező az előbbi bekezdésben meghatározott jogokat a később lejáró részletekre nézve is gyakorolhatja.

Ha az adós vétkesen másként szegi meg kötelezettségét, a hitelezőnek ebből eredő kárát megtéríteni köteles.

1149. §.

Azt a kárt, amelyet kötelezettségének nemteljesítésével vagy megszegésével hibáján kívül okoz, az adós csak annyiban köteles a hitelezőnek megtéríteni, amennyiben tekintettel a körülményekre, különösen a felek vagyoni viszonyaira, a méltányosság megkívánja (méltányos kármegosztás).

1150. §.

Ha kétoldalú szerződés esetében a szerződés megkötése után az általános gazdasági viszonyokban a szokásos szerződési kockázatot tetemesen meghaladó olyan mélyreható változás állott be, amellyel a felek okszerűen előre nem vethettek számot s amelynek következtében a szolgáltatásnak és az ellenszolgáltatásnak a felek részéről szemelőtt tartott gazdasági egyensúlya felborult vagy a szerződés alapjául szolgáló másnemű feltételezés megghiúsult, úgy, hogy az egyik fél a jóhiszeműséggel és a méltányossággal ellentétben nem várt aránytalan nyereségre tenne szert, a másik fél pedig ugyanilyen veszteséget szenvedne (gazdasági lehetetlenülés): a bíróság a felek kölcsönös kötelezettségeit a méltányosságnak megfelelően módosíthatja vagy az egyik felet — esetleg a kár méltányos megosztásával is — elállásra jogosíthatja fel.

Előszerződéstől elállhat az egyik fél akkor is, ha a viszonyok előre nem látható időközi változása következtében a szerződésnek kifejezetten megjelölt vagy a körülményekből kivilágló célja megghiúsult vagy a félnek a szerződésbe vetett bizalma megokoltan megrendült.